

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Caput V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

intentione vitæ æternæ abscondit, dum humanas laudes omnino contemnit, ipsa bona intentione se circumspicit, ne ad interiora rapienda hostis antiquus irumpere possit. Fons etiam dicitur; quia dum caelestia assidue cogitat, dum scientiam scripturarum semper in ventrem memoriae congregat, quasi aquas viventes sancta mens in se gignere non cessat, quas sitientibus proximis præbere ut reficiantur valeat. Unde scriptum est dicente Domino: *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum: sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ viventis in vitam æternam.* Et alibi: *Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina aquæ viva fluent de ventre ejus.* Sed cur dicitur fons ille signatus, nisi quia sensus spiritualis mentibus indignis absconditur? Infideli enim homini à Domino dicitur: *Spiritus ubi vult spirat, & vocem ejus audis, & nescis unde veniat, aut quo vadat.* Et iterum scriptum est: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Quod enim ibi lumen signatum, hoc hic procul dubio fons signatus esse perhibetur. Sanctus enim Spiritus mentem quam replet, & illuminans irrorat, & irrorans illuminat: ut & de luce ejus videatur quid appetat, & de rore ejus se refrigeret, ne lassescat. Sequitur:

XVI. *Emissiones tue paradisi malorum puniceorum cum pomorum fructibus.*

Quid emittit sancta Ecclesia, nisi cum sanctis operibus sancta verba, quibus filios gignit & nutrit? Quorum dum alios usque ad martyrium perducit, alios in sancta conversatione erudit, hos sanguine martyrij rubentes ad æternam patriam transmittit, illos verò in sanctis operibus viventes, proximis in exemplum sanctitatis tradit, quid aliud quam mala punica & pomorum fructus emittit? Mala enim punica sub rubeo cortice multitudinem granorum continent; fructus verò pomorum in se refectionis dulcedinem habent. Sic sic Martyres dum sub igne tribulationis laborant, dum pro Christo sanguinem exterius fundere non dubitant, multitudinem virtutum interiori sibi congregant in mente. Sancti etiam quique qui in pace Ecclesie vivunt, fructus pomorum gerunt: quia dum sancta opera faciunt, proximis exempla tribuunt, quorum exhibitione se qui volunt reficiunt. Quotquot enim sunt in Ecclesia sancti, sive igne passionis ardeant, sive in pace Ecclesie quiescentes succrescant, sanctarum virtutum odorem tamquam paradisi suavitatis & deliciarum construere in se dum vivunt, non cessant. Cujus paradisi ubertatem Scriptura demonstrat, dum sub voce sponsi per arbutorum nomina quasque virtutes designat, dicens:

XVII. *Cypri cum nardo, nardus & crocus, fistula & cinnamomum cum universis lignis Libani, myrrha & aloë cum omnibus primis unguentis.*

Quid enim per has diversas aromatum species designatur, nisi sanctarum virtutum odor & profectus, qui sanctis habetur? Ex his quippe speciebus regalia unguenta conficiuntur, ex his corporum sanitates inveniuntur. Bene igitur virtutes animarum designant, quibus congregatis & confectis, & bonus odor opinionis egreditur, & egris animabus competens sanitas reparatur. Sed adhuc laus Ecclesie à sponso repetitur, cum subditur:

XVIII. *Fons hortorum, puteus aquarum viventium, qua fluent impetu de Libano.*

Rectè in emissionibus Ecclesie, fons hortorum & puteus aquarum viventium describitur. Quid enim per fontem & puteum, nisi sancta scriptura designat. S. Greg. Tom. III.

A tur? quæ sic aquam sapientiæ generat, ut & potantes semper reficiat, & tamen manare non desiliat. Quæ bene hortorum esse perhibetur; quia illorum specialiter est sancta scriptura, in quorum mentibus virtutum semina oriuntur. Sed quarendum nobis est, quare fons & puteus utrumque simul Scriptura dicatur; cum fons in superficie appareat, puteus verò in imis latens, omnes se quærentes majori labore exerceat. Sed sciendum est, quòd divina scriptura in quibusdam manifesta existens, in quibusdam verò locis obscuram se præbens, & aliquando leviter sicut invenitur, tamquam fons potatur, & aliquando magna inquisitione eger tamquam puteus, ut inventa sumatur. Quòd verò sanctæ scripturæ intellectus per aquam designetur, ostenditur alibi cum divina voce de reprobis dicitur: *Mittam eis strivim* Amos 8: aque, & famem panis. Et per Isaiam dicitur: *Anseret Dominus ab Hierusalem & Iuda omne robur panis, & omne robur aquæ.* Ubi notandum, quòd robur panis prius, & postea robur aquæ aufertur. Dum enim gravia dicta Scripturæ non perquiruntur ut mandantur, paulatim à scientia decedit mens, ut aliquando levia etiam intellectu non capiantur. Sed aquæ ista bene de Libano fluere cum impetu dicuntur: Libanus enim, ut dictum est, dealbatio interpretatur. In Baptismo quippe dealbamur, dum amissa nigredine peccatorum ad munditiam novæ vitæ reformamur. De Libano ergo aquæ putei fluunt; quia in Baptismo electi quique donum Spiritus sancti accipiunt, quo illuminati scripturæ sacræ sensum intelligunt. Quæ scripturæ sanctæ scientia tanto fluit impetu, ut electos dum tangit, ab hujus vitæ amore submoveat, & ad æterna gaudia vi impetus sui quosque adherentes trajiciat. Hinc est enim quòd in Psalmo scriptum est: *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei.* Impetus enim fluminis civitatem Dei lætificat, cum per donum sancti Spiritus fortiter inundans Scripturæ sapientia sanctam Ecclesiam, vel cujuslibet capientis mentem, infusione sua exhilarat. Ad cujus Spiritus adventum malignus spiritus increpatur, cum hic in subsequentibus dicitur:

Surge Aquilo, & veni Ausfer: perfla hortum meum, & fluent aromata illius. XIX.

Quid enim per Aquilonem qui in frigore constringit, & torpentes facit, nisi immundus spiritus designatur, qui reprobos omnes dum possidet, à bono opere torpere facit? Per Austrum verò, calidum scilicet ventum, Spiritus sanctus figuratur: qui dum mentes electorum tangit, ab omni torpore relaxat, & ferventes facit, ut bona quæ desiderant operentur. Hinc enim dicitur: *Converte Domine captivitatem nostram, sicut torrens in Austro.* Surgat ergo Aquilo, & veniat Ausfer, & perflat hortum sponsi, & fluent aromata illius; ut videlicet spiritus malignus ab Ecclesia vel ab unaquaque electa anima discedat, & Spiritus sanctus adveniat. Qui veniens charitatis ignem cogitationibus infundat, & à torpore negligentia dum se infuderit, solvat. Quod dum agit, aromata fluunt; quia dum adveniente sancto Spiritu, cor quod prius torpuerat, ad opera se excitat, mox sanctæ operationis opiniones per proximos quosque suaviter discurrent, ut quique audientes ad eadem se accendant, & Austro flante, id est, Spiritu sancto se infundente, virtutum odores emittant, ut ubique sanctus hortus floreat, & post florem fructus redolentes & reficientes producat. In quem hortum sponsa dilectum invitat, cum subdit.

CAPUT V.

Veniat dilectus meus in hortum suum, & comedat fructum pomorum suorum. I.

Hh ij

IN hortum dilectus venit & fructum comedit, A quando Christus mentes visitat, & bonorum operum delectatione se satiat. Unde & idem subjiciens dicit:

II. *Veni in hortum meum soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis: comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo.*

Myrrham dilectus cum aromatibus metit, quando Christus mortificatione vitæ ad perfectionem perducta, electum suum ab hac vita succedens, ad cælestis horreum cum sancta opinione inducit. Favum cum melle comedit, quando desiderium sanctum in sanctis operibus latens perficit, & ad sanctorum convivium sanctam animam sua delectatione impinguandam transigit. Vinum verò suum cum lacte bibit, quando & perfectione quorundam se reficit, & innocentiam aliorum cum pietate diligens, utrosque ad æternum convivium ingerit. Ad quorum exemplum quosque remanentes invitat, cum subjungit:

III. *Comedite amici mei, bibite & inebriamini charissimi.*

Notandum in primis est, quia qui comedunt, amici; qui verò bibunt & inebriantur, charissimi esse perhibentur. In quibus verbis intelligi datur, quia in hoc loco comedere bonum est; sed bibere & inebriari amplius bonum est. Sunt nimirum quidam in sancta Ecclesia, qui sic præcepta divina audiunt, ut cælestia plus quam terrena amare discant, pro eorum desiderio multa pauperibus tribuant, à pravis operibus se custodiant, nulla alicui violenter rapiant, Ecclesiæ prædicationem libenter audiant, in fide se instruunt, quam & operibus sanctis exercent; & tamen uxores habent, pignora nutriunt, res suas diligunt, quamvis his omnibus Christum præponant. Hi profectò comedunt, & amici sunt; quia sanctam scripturam audientes, talem sibi refectioem assumunt; ut etsi ad summam perfectionem adhuc non assurgunt, tamen secundum modum suum perfecti, in præceptis divinis sine crimine vivunt. Quod dum beati Joannis parentes, Zacharias videlicet & Elizabeth, conservare studuerunt, per revelationem angelicam in senectute sua filium accipere meruerunt, quo major inter natos mulierum non surrexit, & ipsum Salvatorem mundi digno ostendere & baptizare meruit. De cujus parentibus dicitur: *Erant autem justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & justificationibus Domini sine querela.* Sunt verò alij qui tanta aviditate divinam scripturam audiunt vel legunt, ut protinus cunctis terrenis operibus abdicatis sola cælestia ambiant, parentes, uxores, domos, filios etiam & omnia transitoria abjiciant; solummodo Christum sequi & amplecti concupiscant. Ejus desiderio se affligunt jeuniis, afficiunt lacrymis, exercent meditationibus divinis, sola quæ sunt æterna cogitant, contemplationibus vacant, ad hoc laborantes, ut ea quæ retro sunt obliviscunt, in anteriora magis ac magis se extendant. Quid profectò isti, quid aliud agunt, nisi bibentes inebriantur: ut dum omnium terrenorum per desiderium obliviscuntur, jure à sponso cælesti non tantum amici, sed & charissimi vocari mereantur? De quibus idem sponus sequitur & dicit:

IV. *Ego dormio, & cor meum vigilat.*

Hujusmodi quippe electi cor sponsi bene vocari possunt, qui quò amplius exteriora quæ sunt in mundo, fugiunt, eò secretius ea quæ sunt interiora sponsi cognoscunt. De quibus procul dubio idem sponus

alibi dicit: *Qui diligit me, diligetur à Patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum.* Dormit ergo sponus, & cor ejus vigilat: quia dum Christus jam glorificatus, in beatitudine quiescit, quicumque eum perfectè diligit, ut ad ipsum perveniat laborat. De qua vigilantia sponsa superius dixit: *Cum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.* Quòd enim illud quiescere dormire dicatur, id manifestat quod alibi legitur: *In pace in idipsum dormiam & requiescam.* Quod tamen ipsum & ipsa sponsa de se dicere potest. Dicit ergo: *[Ego dormio, & cor meum vigilat.]* Ac si aperte mens sancta loqueretur, dicens: Dum à mundanis tumultibus exterioris dormio, interiori cogitatione quæ sunt cælestia vigilans penso. Sancti etenim viri dum terrena omnia despiciunt, dum tumultus mundi omnino fugiunt, dum otium in via Dei assumunt, nequaquam ut torpori vacent, ea dimittunt: sed interiorius laborantes, quæ sunt illa ad quæ facti sunt, in corde aspicere contendunt. Neque enim ut torpeant dormiunt, sed ut liberius æterna contemplantur, à transitoriis rebus quiescunt. Quos tamen aliquando sponus ad profectum proximorum excitat: & ut eis cum quibus vivunt proficiant, ab otio quod diligunt, revocat. Cujus vocem audiens, etiam cum dormit, sponsa dicit:

Vox dilecti mei pulsantis.

Quid enim pulsans dicat, subjungit:

Aperi mibi sponsa mea, amica mea, columba mea, immaculata mea.

Causam etiam clamoris annexit, dicens:

Quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium.

Dum sponsa dormit, dilectus ut aperiat ei pulsatur: quia dum sancta mens sibi ipsi per otium intendit, Christus multa peccatorum opera in hoc mundo tolerat: quæ nisi spirituales viri ad doctrinam se accingant, nunquam per seipsos carnales vel agnoscunt, vel corrigere curant. Vult ergo sponus ut aliquando otium dimittatur, & ad ædificationem proximorum spirituales quique sollicitentur: quia dum perfecti viri sibi solis per interioriorem quietem intendunt, dolet sponus quòd seculares ad peiora magis ac magis cortuant, dum eum propter silentium spiritualium semper minus ac minus cognoscunt: quod ipse manifestat cum dicit: *[Quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium.]* Quid per caput sponsi, nisi Deus; & quid per rorem in hoc loco, ubi lamentando dicitur, nisi frigus mentium carnalium accipitur? Scriptum est enim: *Caput Christi Deus.* Et de frigore cujuslibet carnalis mentis iterum scriptum est: *Sicut frigidam facit cisterna aquam, sic frigidam fecit malitiam suam.* Caput ergo Christi plenum est rore; quia multi in Ecclesia positi & Deum eum credunt, & tamen frigidi persistentes, ad ardorem charitatis non accendantur. Per cincinnos autem ejusdem, populos intelligimus, quos in fide divinitatis, quasi in capite Christi pendentes & opprimentes scimus. Sed cincinnati pleni esse dicuntur guttis noctium; quia dum in torpore hujus tenebrosæ temporalitatis se suspendunt, magis ac magis stillationibus iniquitatum fluunt. Ad hos accendendos sponsa excitatur, dum spiritualis quilibet pro ædificatione plurimorum, ab otio ad prælationem Ecclesiæ vocatur. Sed quoniam metuit ne si ad prælationem venerit, sollicitudinibus mundi occupati necesse sit: sicque dum per occasionem ædificationis plurimorum, temporalibus se inclinaverit, quietem amittat, eamque fordibus peccatorum inficiat, ideo clamanti sponso responderet, dicens:

Luca 1.

Mat. II.

Luc. I.

Phil. 3.

Can. I. d

Ps. 4. a

V.

1. Cor.

II. a

Hier. 5. b

VI. *Expoliavi me tunica mea, quomodo iterum A induar illa? Lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?*

Tunicâ suâ sponsa se expoliavit, quia omnia exteriora, quibus honorabatur & onerabatur, abiecit. De qua tunica dicitur: *Nunc autem qui habet tunicam, vendat eam, & emat gladium.* Gladium quippe venditâ tunicâ emit, qui pro æternis temporalia abdicat: & in sancta conversatione vivens, verbum prædicationis acquirit. De quo dicitur: *Et gladium spiritus, quod est verbum Dei.* Pedes autem suos sponsa lavit, quia dum in sancto otio sancta anima vivit, opera sua studiosè ad memoriam reducit: & quidquid in eis fordidum examinando deprehendit, lacrymis quotidianis & gemitibus plangit. Pedes itaque lavit, quia præterita opera, quibus per hunc mundum dissolutè ambulaverat, plangit. Pedes lavit, quia peccata abluens lacrymis, munda in conspectu dilecti sui apparere concupivit. Hos pedes iterum inquinare metuit, quia valde sollicita est, ne si in prælatione ponatur, per terrena ambulans, iterum suscipiat quod dimisit. Idcirco ab otio invita recedit; quia dum à marinis fluctibus aliena est, quasi in littore posita securius vivit. Sed dilectus non leviter mortem proximorum tolerat. Ideoque propius accedens, per seipsum eam excitare non dubitat, ubi dicitur:

VII. *Dilectus meus misit manum suam per foramen, et venter meus intremuit ad tactum C illius.*

Manum dilectus ad sponsam mittit per foramen ut surgat, quando per subtilem intellectum quanta sit operationis divinæ virtus, ei inspirando manifestat: quod videlicet & inter pericula salvare possit; quod etiam in pace nisi per eum salvus sit nemo; quod in tumultu certaminis sperantes in se non derelinquit. Ad cujus tactum venter sponsæ intremiscit: quia sancta anima quod amplius divinam potentiam per interiorem visitationem præsentialiter sentit, eò districtius judicat quidquid in se carnale deprehendit. Quod enim majori charitate in eum ardet, quem mente concupiscit, eo timidius se ei subijcit, & amplius veretur ne sponsum in ea aliquid inveniat, propter quod eam à se dimittere velit. Idcirco sponso obediens ad laborem se præparat; ut sicut in quiete familiaris sponso, sic & in labore devotè serviens appareat. Ideo subdit, dicens:

VIII. *Surrexi ut aperirem dilecto meo.*

Tacta surgit ut aperiat: quia dum spiritum dilectionis amplius solitò accipit, mox de ædificatione proximi cogitat, & prædicando agit; ut apertis cordibus sponso ad inhabitandos proximos veniens aditum intrandi inveniat. Quæ etiam cum prædicatione exempla operum auditoribus demonstrat, dicens:

IX. *Manus meæ stillaverunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatissima.*

Quid per manus, nisi operationes: quid per myrrham, nisi mortificatio carnis accipitur? Manus ergo sponsæ, prædicationis myrrham stillant; quia quicumque aliis prædicant, necesse est si multis proficere velint, ut in omni opere suo carnalem vitam mortificare contendant. Sed ut hoc cum magna discretionem fiat, manifestat cum subjungit, dicens: *[Digiti mei pleni sunt myrrha probatissima.]* Sicut enim ab una manu plures digiti dividuntur: sic in una sancta conversatione per discretionem diversæ virtutes inveniuntur. Alia enim est virtus largitatis, alia virtus parcitatis. Aliud opus humilitatis,

aliud liberæ increpationis. Aliud verò agimus quando nos sub silentio continemus propter ædificationem propriam; aliud quando proximis loquimur propter utilitatem suam. Sed digiti myrrhâ probatissimâ pleni esse perhibentur; quia in omni quod agitur, semper necesse est ut mortificatio carnalitate teneatur. Quæ tunc probatissima esse jure dicitur, quando in omni suggestione quæ ab hoste ingeritur, sine cessatione voluptas carnalis cavetur ne suscipiatur. Quod quando fit, omnis duritia mentis dissolvitur, & ut sponso intret ad cor, aditus præparatur. Hinc est quod sequitur:

Pessulum ostij mei aperui dilecto meo: at ille X. declinaverat atque transferat.

Pessulum ostij facimus, quando per voluptates carnis, aditum cordis contra sponsum oberamus. Pessulum verò aperimus, quando remotis voluptatibus fluxus, cor nostrum in amorem Christi, quod prius durum fuerit, solvimus, & sponso pulsanti ad ostium introitum liberum facimus. Quod dum in hac carne vivimus, quia repente fieri non potest, restat ut magis ac magis quotidie faciamus. Nemo enim, sicut scriptum est, repente fit summus. Aliquando enim dum in hac corruptione positi Dominum nostrum quærimus, magis nobis elongari quam appropriare videtur. Ideoque sequitur: *[At ille declinaverat, atque transferat.]* Modò sponso dilectam tangit, modo declinat: quia quando nos torpentes conspicit, ad amorem incitat: quando verò laborantibus nobis posse apprehendi videtur, tunc ne apprehendatur transit & declinat. Quod maxima in nobis ejus gratia agit, ut videlicet nec in torpore nostro jacentes, omnino eum amittamus, nec de plena ejus, ut nobis videtur, apprehensione superbiamus. Qui mox tamen ut recesserit, redit: & ne diutius anima sancta à dilecto suo alienetur, verbo inspirationis suæ desideranti animæ se infundit, & infundens liquefacit. Unde exultat sponsa, dicens:

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locus XI. eius est.

Ad verbum sponsi liquefactam se dicit, quia dum Christus se per spiritum suum animæ desideranti infundit, omnem duritiam cordis mox dissolvit: & aliquando mentem in tantas lacrymas liquefacit, ut vix capere possit hoc quod se capere intra se exultat: & intus miretur quid fuerit, & quid factam subito seipsam videat. Quem liquorem dum sentit, perfectius apprehendere concupiscit: & aliquando dum hoc ipsum cogitat, hoc quod modò sentiebat, jam non sentit. Unde sollicitatur ad quærendum, ut hoc idem inveniat: sed aliquando cum etiam diu fatigetur, non invenit, quod modò tam præfens tenebat. Ideo sequitur:

Quæsi, et non inveni illum: vocavi, et non XII. respondit mihi.

Quærit sponsa dilectum, sed non invenit; quia à Deo inspirata mens assidue suavitate illa intima perfui concupiscit, sed corruptio prohibet, quam in hac vita gerit. Vocat ergo & non responderetur ei: quia & orationibus & operationibus suis dulcedine illius præsentia satiare appetit, sed ad votum suum hoc quod invocat, non occurrit. Restat ergo ut in se revertens se cognoscat, & per scripturas sanctas dilectum suum magis illo gustu adjuncta perquirat. Et hoc est quod sequitur:

Invenierunt me custodes, qui custodiunt civi- XIII. tatem, percusserunt me, et vulneraverunt

Hh iij

me: tulerunt pallium meum mihi custodes A murorum.

Dum inquisitione dilecti sponsa sollicitatur, in custodes civitatis incidit: quia dum sancta mens desiderio sponsi sui Christi se affligit, prædicatorum verba in scripturis divinis suscipit, & eis quamdiu à Christo exultat, ejusdem quem quærebat amore intendit. In quibus quid exercitationis inveniat, subjungit: *[Percusserunt me, & vulneraverunt me: tulerunt pallium meum mihi custodes murorum.]* Custodes percunt sponsam & vulnerant; quia prædicatores sancti dum caelestia loquuntur, amantem animam afficiunt, & majori amore sagittant. Pallium tollunt; quia si quid pompæ secularis residuum erat in corde, exhortationibus suis ab animo auferunt. Pallium tollunt; quia aliquando ante verba prædicatorum nos non cognoscebamus, ipsique omne quod interiùs latebat dum loquuntur, detegunt. Quod dum fit, ampliùs diligendi sunt: & ut pro nobis dilecto loquantur, devotiùs exorandi. Quod agit sponsa dum subjungit:

XIV. *Adjuro vos filia Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuntiatis ei quia amore langueo.*

Dum enim sanctis viris cogitationes nostras referamus, dum eis vive videntibus nobiscum, sive jam vitam æternam ingressis desiderium nostrum expandimus, & per Deum oramus, ut Domino Christo pro nobis orando offerant desiderium quo afficimur, quid aliud agimus, quàm filias Hierusalem adjuramus, ut dilecto, cui nobis proximiores sunt, nuntient quia amore langueamus? Sed & ipsi sancti, si adhuc nobiscum sunt, & oratores suos orant, & qui ut nuntient, orantur, præ humilitate tanquam ignari interrogant, dicentes:

XV. *Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ô pulcherrima mulierum?*

Sed quia quò ardentiùs diligunt, eò dulciùs verba de eo repetunt, idem ipsum iterum dicunt:

Qualis est dilectus tuus ex dilecto: quia sic adjurasti nos?

Dilectus ex dilecto sponsus dicitur: ut videlicet per repetitionem dilectionis, maximus amor loquentis ostendatur. Vel dilectus ex dilecto bene Christus vocatur; quia si Filium diligimus, & Patrem ex quo est, consequenter amamus. Respondet sponsa subsequendo, dicens:

XVI. *Dilectus meus candidus est & rubicundus, electus ex millibus.*

Candidus & rubicundus Christus esse perhibetur; quia nullum omnino peccatum faciens, justitiæ pulchritudinem ex integro tenuit, & tamen tanquam peccator esset, ad mortis passionem accessit. Cui per Prophetam dicitur: *Quare ergo rubrum est indumentum tuum?* Electus verò est ex millibus, quia ex totius generis humani massa, nullus sine peccato reperitur: ipse verò non solum sine peccato fuit, sed etiam peccatores suà justitià & sanguine redemit. Sequitur:

XVII. *Caput ejus aurum optimum: coma ejus sicut elata palmarum, nigra sicut corvus.*

Caput Christi Deus. Quod caput bene aurum dicitur; quia ad comparationem creatoris omnis creatura res vilissima penditur. *[Coma ejus sicut elata palmarum, nigra sicut corvus.]* Quid per co-

mas Christi, nisi fideles quosque intelligimus? Qui dum fidem Trinitatis in mente custodiunt, & Deo adherentes, quod credunt faciunt, quasi in capite pendentes honorem portanti conferunt. Palma autem in altum valde crescendo proficit, & victoriam significatione sua præterdit. Coma ergo sicut elata palmarum sunt: quia electi quique dum semper ad alta virtutum se efferunt, per Dei gratiam quandoque ad victoriam se perducunt. Nigræ autem sicut corvus existunt: quia quamvis virtutibus in caelum se erigant, semper tamen peccatores se esse cognoscunt. Sequitur:

Oculi ejus sicut columba super rivulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, & resident juxta fluentia plenissima. XVII

Oculi sponsæ sicut columbæ sunt; quia prædicatores Christi qui viam nobis ostendunt, in simplicitate vivunt. Super rivulos autem aquarum esse perhibentur: quia semper in refectioe divinarum scripturarum conversantur. Lacte verò sunt lotæ: quia gratiâ creatricis sapientiæ tanquam lacte matris à peccatis per Baptismum sunt mundatæ. Quid autem per fluentia plenissima, juxta quæ resident, intelligimus, nisi sacræ scripturæ profunda & arcana dicta, quæ discernimus, quibus nos reficimus, dum ea legendo vel audiendo haurimus? Ad hoc etiam columbæ juxta fluentia residere solent, ut volantium avium umbram in qua videant, super quam se projicientes, unguis rapacium sic effugiant. Sic sancti viri in scriptura sancta fraudes demonum prospiciunt, & ex descriptione quam vident, quasi ex umbra hostem cognoscunt. Dumque se consiliis scripturæ ex toto addicunt, ut videlicet nihil agant nisi quod ex responso scripturarum audiunt, quasi in aquam se projicientes, hosti illudunt. Quæ fluentia plenissima dicuntur: quia de quibuscumque scriptulis in scripturis consilium quæritur, sine minoratione de omnibus ad plenum invenitur.

Genæ illius sicut arcola aromatum, consita à pigmentariis. XIX

Si per oculos, prædicatores intelliguntur, bene per genas ipsi in Ecclesia figurantur, qui martyrio vitam finisse perhibentur. Dum enim pro fide Christi sanguinem suum fundere non dubitant, quasi genæ in facie sponsi rubent. Per eos quippe pulchritudo fidei Christianæ publicatur: quia ad quantum fidei præmium tendant, ostendunt, dum pro ea moriuntur. Quæ genæ bene sicut arcola aromatum esse dicuntur: quia dum in constantia fidei, martyrio electi exercentur, per cultum virtutum sanctæ opinionis famâ, quasi odore aromatum dilatantur. Sed arcola à pigmentariis conferuntur; quia Martyres sancti & à præcedentibus prædicatoribus ad confessionem roborantur, & à subsequentibus ad imitationis exemplum populis adducuntur. Ab illis qui præcesserunt, pigmenta virtutum coluntur: ab his verò qui sequuntur, pigmenta exemplorum sumuntur. Unde & sequitur:

Labia ejus lilia stillantia myrrham primam. XX

Quid enim per labia sponsi, nisi ipsos quos dicimus prædicatores Christi, intelligimus? Qui dum mortes Martyrum populis prædicant, quasi myrrham mortificandis carnibus ad condimentum distillant. Quæ myrrha bene prima esse dicitur: quia nullus sic mortificatur, quo modo ille qui pro Christo martyrio finitur. Primam enim dixit non pro tempore, sed pro dignitate. Quid est quòd labia sponsi lilia esse dicuntur, nisi quòd illi per quos Christus loquitur, necesse est ut mundi sint, & per eos bonus odor aspergatur? De quibus erat Apostolus

Paulus, qui dicebat: *Bonus odor sumus Deo in omni loco, & in his qui pereunt, & in his qui salvi sunt.* Sed notandum est, quoniam quicquid in Ecclesia iustitiæ & fortitudinis habetur, ab ipso Christo per exempla operum illius trahitur. Ideo sequitur:

XXI. *Manus illius tornatiles, aurea, plena hyacinthis.*

Quid enim per manus Christi designatur, nisi opera sancta quæ in mundo gessit, & quæ nobis imitanda proponuntur? Ipse enim ait: *Qui me diligit, me sequatur.* Et Apostolus: *Qui dicit se in Christo manere, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare debet.* Manus verò tornatiles esse perhibentur: quia sancta opera ejus sine impositione iniquitatis ex omni parte in iustitia gradiebantur. Quod enim tornatur, in rotunditate sui sine obstaculo volvitur. Sic Christi opera in rectitudinis rotunditate voluebantur: quia nulla culpa ei adharebat: quia minus iustitia ejus in rotundum duceretur. Aureæ etiam manus esse dicuntur: quia quicquid exterius inter homines operabatur, interius in divinitatis pulchritudine disponebatur. Quid verò per hyacinthum, qui valde pretiosus lapis est, nisi munus retributionis æternæ designatur? Manus ergo sponsi plenæ hyacinthis esse dicuntur: quia quicumque illius opera pio corde imitantur, felicitatis æternæ muneribus in retributione ditantur. Unde & idem Redemptor ait: *Qui mihi ministrat, me sequatur; & ubi ego sum, illic & minister meus erit.* Sequitur:

XXII. *Venter ejus eburneus, distinctus sapphiris.*

Quid per ventrem, nisi mortalitas? Et quid per ebur, nisi incorruptio designatur? Ebur quippe valde durabile os habetur, & in ornamenta Regum assumitur. Venter ergo Christi rectè eburneus esse dicitur: quia mortalitas Christi ad immortalitatem perducitur, dum per resurrectionem ad gloriam Patris sui, Regis videlicet æterni, in vita æterna collocatur. De quo dicitur: *Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Qui verè in ornamento Regum assumitur: quia quisquis carnis suæ rex & dominus esse probatur, ipse Christi mortalitate & resurrectione, amore cognitionis & spe immortalitatis ornatur. Unde alibi dicitur: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Sed venter distinctus sapphiris esse perhibetur: quia in nostra corruptione quam portavit, cælestia opera per miracula quæ faciebat, passionibus nostris infertur. Sapphirus enim qui æreum colorem portat, bene cælestia facta quæ in miraculis ostendebantur, designat. Venter verò Christi sapphiris distinguitur: quia dum inter passiones carnis divina miracula operabatur, quasi incorruptione corruptio variabatur. Qua dispensatione Apostolis in fide eruditi sunt, & ad passiones tolerandas robusti extiterunt. Ideo sequitur:

XXIII. *Crura illius columnæ marmorea, que fundate sunt super bases aureas.*

Per crura enim Apostolos intelligimus, per quos universum mundum circumvit, & fidem eis prædicantibus, populis audientibus sparsit. Quibus ipse in Evangelio ait: *Ite in orbem universum, & prædicite Evangelium omni creaturæ.* Sed crura columnæ marmoreæ esse perhibentur: quia Ecclesiam inflexibiliter sustinent, dum contra omnes adversarios eorum prædicationibus & exemplis roborantur. Super bases autem aureas columnæ fundatæ sunt; quia à Prophetarum dictis, ut fortes persisterent, fidem integram acceperunt. Unde ipse primus Apostolorum ait: *Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes tanquam lucerna ardenti in*

caliginoso loco. Ideo enim aurea dicuntur, quia luce sapientiæ resplendere sciuntur. Sequitur:

Species ejus ut Libani, electus ut cedri. XXIV.

Libanus quippe mons est in quo sublimes valde & odoriferæ arbores habentur. Interpretatur autem Libanus dealbatio sive candidatio. Et de Christo dicit Apostolus Paulus: *Ipse factus est nobis à Deo sapientia & sanctificatio & iustitia.* Bene ergo species ejus ut Libani existit, quia per eum credentes dealbantur: cui si adharemus radicibus, sublimes efficitur. A cujus gratia etiam bonæ opinionis odorem, si quem habemus, accipimus. Electus etiam ut cedri esse dicitur; quia de eo Pater loquitur: *Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus, complacuit sibi in illo anima mea.* Cedrus autem excelsa est valde arbor, & odora & impubilis. Christus autem excelsior cedris existit: quia quamvis homo sit, tamen Deus esse non desistit. De quo per Isaiam dicitur: *Et sublimis erit valde.* Odorus etiam super omnes est Christus, quia ipse de seipso ait: *Ego flos campi, & lilium convallium.* Et per sponsam ei dicitur: *Cur remus in odorem unguentorum tuorum.* De quo hic bene sequitur:

Guttur illius suavissimum, & totus desiderabilis. XXV.

Per guttur quippe voces transferuntur, & sapes in ventrem hauriuntur. Quid ergo per guttur sponsi, nisi Testamentum Christi intelligitur, per quod Christus nobis loquitur, & in quo quam suavis sit Dominus, à fidelibus gustatur? Totus ergo desiderabilis existit: quia per hoc quod de eo bona omnia anima sancta audit, magis ac magis semper eum videre concupiscit. Cujus tot bonis enarratis consequenter concludit sponsa, dicens:

Talis est dilectus meus, & ipse est amicus meus, filia Hierusalem. XXVI.

Sed enumeratis tot laudibus, ostensis tot muneribus, quis audiens non concupiscit, quis intendens non inardescit? Fidelis quippe anima quaque, quò dulciora & ampliora de Redemptore suo audit, eò ardentius inhiat, & manifestiora de eo cognoscere appetit, dicens:

Quò abiit dilectus tuus, & pulcherrima mulierum? Quò declinavit dilectus tuus, & quaremus eum tecum? XXVII

Cum enim proximus proximo de Christo loquitur, cum alter ab altero qualiter invenitur sciscitatur, quid aliud quàm quomodo quæri debeat perferatatur? Quamvis hoc de synagoga intelligi valeat, ut aliquando conversa Ecclesiam interroget, cui protinus Ecclesia respondet:

CAPUT VI.

Dilectus meus descendit in hortum suum. **I.**
Ad areolam aromatum, ut pascatur in hortis, & lilia colligat.

Dilectus in hortum suum ad areolam aromatum descendit; quia Ecclesiam visitans, ad eos majori gratia venit, quos sanctis operibus & virtutum exemplis bonæ famæ odorem ex se proximis emitere cognoscit. In hortis pascitur, cum multarum animarum virtutibus delectatur. Lilia colligit, quando perfectos quosque ab hac vita succidit. Sed quia sancta Ecclesia in filiis suis fide Christo ita conjungitur, spe suspenditur, charitate conglutinatur, ut nihil extra Christum diligat, & eum sibi

EGO
M
m.3